

บทที่ ๕

ผลกระทบของการควบคุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล

จากบทที่ 4 ได้กล่าวถึงการควบคุมภายในของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ที่ได้กำหนดการควบคุมในด้านต่าง ๆ เช่น การควบคุมทางด้านนโยบาย การควบคุมทางด้านอนุมัติพระราชบัญญัติต่าง ๆ และพระราชบัญญัติการเงิน การตั้งกระทู้ถาม รวมถึงตลอดถึงการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ที่ได้กล่าวมาแล้วอย่างละเอียดในบทที่ ๓ สำหรับในบทที่ ๕ จะกล่าวถึงการควบคุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล เป็นการควบคุมภายนอก คือ การควบคุมจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาลและการควบคุมจากประชาชนในตอนท้ายจะได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการควบคุมทั้งภายนอกและภายใน มีผลกระทบอย่างไรต่อการบริหารงานของรัฐบาล

การควบคุมภายนอก คือการควบคุมนอกรัฐสภา เป็นการควบคุมโดยกลไกของระบบพรรคการเมือง และเป็นการควบคุมวิธีอื่น ๆ เช่น การควบคุมจากประชาชน

ในบรรยากาศทางการเมืองบางช่วงนั้น เราไม่สามารถจะควบคุมรัฐบาลภายในได้เลย บางช่วงที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากในสภาอย่างเต็มที่และมีทหารคอยเป็นเกราะเสริมความแข็งแกร่งให้ด้วยนั้น พรรคฝ่ายค้านทำหน้าที่การค้านหรือควบคุมภายนอกมากกว่าการควบคุมภายใน เช่น ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ชุดที่ 4 (2526-2529) การทำงานของฝ่ายค้านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นกระทำได้อย่างลำบากมาก การเสนอญัตติการเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจมักจะถูกยกเลิกละเลิกหาเหตุคือความหัยก เลิกและใช้วิธีการต่าง ๆ โดยใช้กลไกของรัฐ เป็นเครื่องช่วยเพื่อระงับบทบาทพรรคฝ่ายค้านในการควบคุมรัฐบาล พรรคฝ่ายค้านก็มีทางออกในการควบคุม คือการหาทางเปิดอภิปรายทั่วไปตามสถานที่ศึกษาตามโรงแรม ซึ่งจากบทสัมภาษณ์ ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ ได้กล่าวว่า การค้านในสมัยนั้นกระทำได้อย่างลำบากมาก พอมีการเปิดอภิปรายทั่วไปนอกสภาเกิดขึ้น "ผมกับพลตรี ประมาท อติเรกสาร ทำหน้าที่อภิปรายที่ลานหน้าอาคารสำนักประมวลผลการศึกษา (สวป.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตกเย็นพอกลับบ้าน ผมได้รับโบนัสนจากการพูด คือถูกคนร้ายได้ขว้างระเบิดใส่บ้านผม

และบ้าน หลดรีประมาณ อติเรกสาร ในเวลาเดียวกัน"¹ นี้เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่กล่าวว่าจะบางช่วงเวลาและบางสถานการณ์ การควบคุมภายนอกนั้น ทำได้ดีกว่าการควบคุมภายในสภาผู้แทนราษฎร ทุกครั้งที่มีสภาทหารหรือเงื่อนไขทางการเมืองที่ฝ่ายค้านมีความลำบากใจในการค้าน โดยธรรมชาติพรรคการเมืองฝ่ายค้านจะพยายามรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในการค้านเหมือนกัน ในรัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พรรคฝ่ายรัฐบาลนั้นมีความแข็งแกร่งมากพรรคฝ่ายค้านซึ่งนำโดยนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรครวมไทย หัวหน้าพรรคกิจประชาคม หัวหน้าพรรคประชาชน และหัวหน้าพรรคก้าวหน้า ตัดสินใจรวมพรรคทั้ง 4 พรรค เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการทำหน้าที่ฝ่ายค้าน²

5.1 การควบคุมจากพรรคการเมือง เมื่อกล่าวถึงพรรคการเมืองจะพบว่าพรรคการเมืองไทย ก็เหมือนกับพรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากซึ่งพรรคการเมืองไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนทั่วไปในด้านนโยบายสาธารณะ (neutral instrument of public policy) และพรรคการเมืองได้กลายเป็นเครื่องมือของผู้ปกครองประเทศ³

¹ สัมภาษณ์ ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ, ดวงเศรษฐี 109 (16-31 มีนาคม 2532) : 44.

² การรวมพรรคฝ่ายค้านครั้งนี้ทำให้ฝ่ายค้านมีเสียงทั้งหมด 126 เสียง พรรคฝ่ายรัฐบาลมีทั้งหมด 229 เสียง พรรคฝ่ายค้านที่รวมเป็นพรรคเอกภาพมี 71 เสียง แต่เหลือ 63 เสียงเท่านั้น, ดูรายละเอียด "เบื้องหลัง 9 ส.ส.ปฏิบัติภารกิจย้ายพรรค) มติชนสุดสัปดาห์ 9(30 เมษายน 2532) : 60. และ สารสันเทศ 2(10 ตุลาคม 2531) : 11/1097.

³ อวยชัย ชะมา, "พรรคการเมือง" ในเอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์อักษรกิจ, 2528), หน้า 699.

พรรคการเมืองของไทยโดยทั่วไปมิได้มีพื้นฐานอยู่ที่การสนับสนุนของประชาชน กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์อย่างแท้จริง แต่มีลักษณะเด่น ๆ อยู่สามประการคือ ประการแรกเป็นพรรคการเมืองที่ดั่งขึ้นมาเพื่อรักษาอำนาจทางการเมืองของฝ่ายตนไว้ ประการที่สองเป็นผลจากการต่อต้านอำนาจฝ่ายบริหารซึ่งเข้ามาครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างข้าราชการประจำโดยเฉพาะกลุ่มทหารที่เข้ามาดำรงตำแหน่งและมีบทบาททางการเมืองในรัฐสภากับฝ่ายผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง ประการที่สาม เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อไม่มีการเลือกตั้ง กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็หยุดดำเนินงานทางการเมืองและแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพดั้งเดิมของตน จากลักษณะทั้งสามประการนี้ อาจสรุปลักษณะของพรรคการเมืองไทยได้ว่า เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในรัฐสภาหรือเป็นพรรคการเมืองภายในรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อดำเนินกิจการภายในรัฐสภาเท่านั้น จะแสวงหาความสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปก็ต่อเมื่อมีการเลือกตั้ง ดังนั้น ความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นจึงเป็นความสัมพันธ์เฉพาะฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ เท่านั้น⁴

การรวมกลุ่มของพรรคการเมืองนั้นจะมีการรวมกลุ่มกัน ลักษณะกระจัดกระจาย คือมีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ในการเลือกตั้งจะมีพรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งอยู่ไม่กี่พรรค เช่น ระหว่าง พ.ศ. 2498-พ.ศ. 2501 มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นทั้งสิ้นจำนวน 30 พรรคในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 มีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 7 พรรค การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 มีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 8 พรรค ปี พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2514 มีพรรคการเมืองทั้งสิ้น 17 พรรค มีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 7 พรรค และในปี พ.ศ. 2518-พ.ศ. 2519 มีพรรคการเมืองทั้งสิ้น จำนวน 57 พรรค มีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวน 22 พรรค ใน พ.ศ. 2518 และจำนวน 19 พรรคใน พ.ศ. 2519⁵ ในการ

⁴ คณิน บุญสุวรรณ, "ปัญหาการถ่ายเทอำนาจทางการเมือง" ใน เอกสารสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประชาชน 2529), หน้า 187.

⁵ ปรียา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมือง (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 77-79.

เลือกตั้ง พ.ศ. 2522 มีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครทั้งหมด 10 พรรค แต่มีผู้สมัครไม่สังกัดพรรค 615 คน ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 6 พรรค ในการเลือกตั้ง 2526 มีพรรคการเมืองทั้งหมด 14 พรรค สมัครอิสระ 412 คน ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง แต่ได้รับเลือกตั้งเพียง 10 พรรค และมี พ.ศ. 2529 พรรคการเมืองต่าง ๆ ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง 16 พรรค แต่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทั้งหมด 15 พรรค⁶ พ.ศ. 2531 มีพรรคการเมืองทั้งหมดจำนวน 19 พรรค แต่มีพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 15 พรรค⁷ และช่วงการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยในอดีตนั้นมีช่วงการดำเนินงานทางการเมืองช่วงสั้น ๆ เท่านั้น จาก พ.ศ. 2475-2514 มีช่วงที่พรรคการเมืองดำเนินงานจริง 12 ปี 5 เดือน ดังรายละเอียดในตารางที่ปรากฏข้างล่าง

ตารางที่ 5 แสดงระยะเวลาที่มีพรรคการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2516

ลำดับที่	วัน เดือน ปี	ระยะเวลา
1.	ปลายมิถุนายน 2475-ปลายกุมภาพันธ์ 2476	8 เดือน
2.	ต้นพฤษภาคม 2489-29 พฤศจิกายน 2496	5 ปี 7 เดือน
3.	28 กันยายน 2498-20 ตุลาคม 2501	3 ปี 1 เดือน
4.	9 ตุลาคม 2511-17 พฤศจิกายน 2514	3 ปี 1 เดือน
	รวม	12 ปี 5 เดือน

ที่มา: Niyoum Rathamarit, Military Governments in Thailand : Policies Toward Politics, 1977-83" (Ph.D. Dissertation, University of Pittsburgh, 1984), pp. 24, 70-92.

⁶ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, เทศาภิบาล ฉบับพิเศษเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2532). หน้า 225.

⁷ สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, คู่มือเลือกตั้ง 2529 (กรุงเทพมหานคร: เอช แอนด์ เค., 2529), หน้า 20-21.

นอกจากนี้แล้วพรรคการเมืองไทยนั้นมียุคก่อนตรงที่การระเบียบวินัยของพรรคการเมืองไทยหย่อนยานมาก วินัยของพรรคไม่มีความหมาย มีการเปลี่ยนแปลงย้ายพรรคบ่อย⁸ อยู่พรรคม่ายค้ำกันแต่กลับสนับสนุนพรรคม่ายรัฐบาลเพราะความมีบุญคุณระบบผู้อุปถัมภ์-ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ (the patron-client model) และการหวังที่จะร่วมรัฐบาลอยู่เสมอ⁹ เพราะค่านิยมประการหนึ่งของสังคมไทยคือมีความเชื่อฝังแน่นว่าการสังกัดหรือร่วมกับพรรคม่ายค้ำนั้นจะทำงานได้น้อยกว่าการสังกัดหรือร่วมมือกับม่ายรัฐบาล ซึ่งในแง่ความเป็นจริงนั้น พรรคม่ายค้ำนั้นเปรียบเสมือนผู้ตรวจสอบหรือเป็นผู้สร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตย ถ้าพรรคม่ายค้ำนั้นได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมอย่างได้ผล

⁸ปีการเลือกตั้ง พ.ศ. 2519 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เปลี่ยนพรรคการเมืองที่สังกัดร้อยละ 29.87 ปี พ.ศ. 2522 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เปลี่ยนพรรคการเมืองที่สังกัดร้อยละ 44.9 ปี พ.ศ. 2529 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เปลี่ยนพรรคการเมืองที่สังกัดร้อยละ 45.5 ดูรายละเอียด สมบัติ จันทรวงศ์, การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2529 (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530), หน้า 79

⁹กรณีของพันเอกพล เจริญประเสริฐวิทย์ หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย, ที่นำพรรคเข้าร่วมกับพรรคชาติไทย ในระหว่าง พ.ศ. 2526-2529 บังเอิญพรรคชาติไทยในช่วงนั้นต้องทำหน้าที่เป็นม่ายค้ำซึ่งผิดเป้าหมายของพันเอกพล เจริญประเสริฐวิทย์ และอีกประการหนึ่ง พันเอกพล เจริญประเสริฐวิทย์ เคยได้รับการช่วยเหลือจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นจึงดำเนินการทางการเมืองที่สนับสนุนม่ายรัฐบาล ดูรายละเอียด "ศักดิ์ศรีพรรคม่ายค้ำไว้หลังก็ไว้ความหมาย" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32 (2 มิถุนายน 2528): 7. และ "พันเอกพล ออกจากพรรค" มติชนสุดสัปดาห์ 8 (27 มกราคม 2528): 9.

หลังจากที่พรรคชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองสำคัญที่มีฐานมาจากนักธุรกิจชั้นนำของไทย¹⁰ และพรรคการเมืองอีก 5 พรรค คือ พรรคประชาธิปไตย พรรคกิจสังคม พรรคราษฎร พรรคสหประชาธิปไตย และพรรคมวลชน¹¹ การยื่น เสนอพรรคการเมืองครั้งแรกต่อประธานรัฐสภา นายอุกฤษ มงคลนาวิน นั้น มีพรรคหลังธรรมรวมอยู่ด้วยแต่ภายหลังพรรคหลังธรรมได้ขอลอนตัวไม่เข้าร่วมรัฐบาล และการที่นำพรรคมวลชนมาร่วมทางพรรคชาติไทยก็ต้องการให้ นายเฉลิม อยู่บำรุง รับผิดชอบตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลงานเกี่ยวกับองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) และอีกประการหนึ่งพรรคชาติไทยต้องการให้นายเฉลิม อยู่บำรุง เป็นกันชนกับฝ่ายค้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายสมัคร สุนทรเวช¹²

จากการวิเคราะห์ของพรรคทั้ง 6 พรรค ที่เข้าร่วมรัฐบาลนั้น จะพบว่าทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพพอสมควร เพราะสามารถมีเสียงรวมกันถึง 199 เสียงจากเสียงในสภาผู้แทนราษฎร¹³ และตั้งผู้นำรัฐบาลคือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น ก็เป็น

¹⁰ ลีจิต ธีรเวคิน (คณะ), การเมืองไทยยุคใหม่ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2517) หน้า 146-147.

¹¹ สารสนเทศ, 2(9 กันยายน 2531): 100/980.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 100/982.

¹³ พรรคชาติไทยได้รับการแต่งตั้งในคณะรัฐมนตรีจำนวน 15 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 87 คน พรรคกิจสังคมได้รับการแต่งตั้ง 11 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 54 คน พรรคประชาธิปไตย ได้รับการแต่งตั้ง 10 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 48 คน พรรคราษฎร 5 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 21 คน พรรคสหประชาธิปไตย 1 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 5 คน พรรคมวลชน 1 คน จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสิ้น 5 คน และอีก 1 คน คือ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มิได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ก็ได้รับคำเชิญจากพรรคชาติไทย ตูรายละเอียด "รัฐบาลชาติชายบนทาง 2 แห่ง แห่งความสำเร็จทางการเมือง" มติชน สุดสัปดาห์ 9(16 กรกฎาคม 2532): 6. และ สารสนเทศ 2(8 สิงหาคม 2531): 100/863-100/864.

บุคคลผู้ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมืองไทยด้วย¹⁴ เป็นเหตุผลประการหนึ่งว่าการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้จะต้องมีหลักการประชาธิปไตยคือการบริหารงานด้วยวิจรรณญาณที่ไร้เสียงข้างมากในการปกครองแต่ก็รับฟังเสียงข้างน้อยด้วย

ถ้าศึกษาภูมิหลังของพรรคฝ่ายรัฐบาล นั้นจะพบว่าฝ่ายบริหารของพรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปไตย ต่างมีภูมิหลังและประสบการณ์ในการผ่านการเลือกตั้งมา โชคโชชน ตัวอย่างเช่นนายกำรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เคยผ่านการเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งมาแล้วถึง 6 ครั้ง และมีชื่อเสียงด้านการเป็นนักการทูตเก่ามาช้านาน¹⁵ พลตรี ประมาธ อติเรกสาร เคยได้รับการเลือกตั้งมาแล้ว 9 ครั้ง¹⁶ และเคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหลายกระทรวง เป็นรองนายก เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526 นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนักธุรกิจ รับเหมาก่อสร้างชายคลองรีน เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาถึง 5 สมัย และเคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีมาแล้วหลายกระทรวง นายทวิช กลิ่นปฐม เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว 5 สมัย¹⁷

¹⁴ เพราะการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2519-2531 เป็นเวลา 12 ปีเต็มที่ไม่มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ดูรายละเอียด สารสนเทศ 2(9 กันยายน 2531): 100/965.

¹⁵ "ชาติชายฝ่ายวาทนาม แรงเหวี่ยง ธุรกิจการเมือง ในพรีอเบลิสม์", สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 36(25 กันยายน 2532): 41.

¹⁶ พลตรีประมาธ อติเรกสาร, ได้รับการเลือกตั้งมาแล้วรวมทั้งหมด 9 ครั้ง คือ พ.ศ. 2495 , 26.กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 , 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 , พ.ศ. 2512 , พ.ศ. 2518 , พ.ศ. 2519 , พ.ศ. 2526 , พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2531 ดูรายละเอียด มนุษย์ วัฒนโกเมร, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529), หน้า 106.

¹⁷ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ภาพและประวัติสมาชิกรัฐสภา (กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2531), หน้า 138.

พล.อ.อ.สิทธิ เสวตศิลา ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วรวม 3 สมัย เคยได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศมาแล้วถึง 3 สมัย นานถึง 5 ปี¹⁸ นายมนตรี พงษ์พาณิชย์ ได้เข้าสภาผู้แทนราษฎรมา 5 สมัย เป็นรัฐมนตรีมาแล้ว 3 สมัย¹⁹ นายชวน หลีกภัย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว 7 สมัย²⁰ เคยผ่านการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีมาแล้ว 4 กระทรวง และเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วด้วยการที่พรรคฝ่ายรัฐบาลนั้นมีนักการเมืองหน้าเก่าและมีพลังอำนาจ (Power) ทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลังต่อรองที่สูงกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ²¹ เป็นข้อได้เปรียบประการสำคัญที่นายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงมาก ยกตัวอย่างการเข้ามาบริหารงานใหม่ ๆ ได้ผ่านร่างกฎหมายที่ยกมาตรฐานการครองชีพ โดยขึ้นเงินเดือน

¹⁸"เผยแพร่ 11 รัฐมนตรีพรรคกิจสังคม", ข่าวพิเศษ 11(3) (8-14 มีนาคม 2532): 35.

¹⁹"ทำเนียบ 357 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย", ข่าวพิเศษ 12(4) 28 สิงหาคม 2532): 44.

²⁰นายชวน หลีกภัย, ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว 7 สมัยติดต่อกัน คือ ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ 1-7 ตั้งแต่ พ.ศ.2512 , พ.ศ.2518 , พ.ศ.2519 , พ.ศ.2522 , พ.ศ.2526 , พ.ศ.2529 และครั้งล่าสุด 2531 ดูรายละเอียดจาก มนูญ วัลณโกเมธ, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529), หน้า 107. และ "ทำเนียบ 357 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย", ข่าวพิเศษ หน้า 72.

²¹ฐานทางเศรษฐกิจที่สนับสนุนพรรคชาติไทย มีระดับต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ตระกูล ชูณหะวัณ ตระกูลเคชะโพนุลย์ กลุ่มตระกูลศรีเพ็ญหุ้ง ตระกูลศิลปอาษา ตระกูลปิยะอุย ตระกูลสภาวสุ ตระกูลบุญ-หลง ดูรายละเอียดจาก "ฟ้าฮอยราชครู", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36(25 กันยายน 2532): 45-46.

แก้ข้าราชการทั่วประเทศ โดยออกร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ จำนวน ๘ ฉบับ²² เพื่อปรับปรุงแก้ไขเงินเดือนใหม่ ซึ่งรัฐบาลชุดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้จัดทำร่างมาตั้งนานแต่ก็รอโอกาสที่จะประกาศขึ้นเงินเดือนแก้ข้าราชการไม่ได้จนต้องผ่านพ้นจากการเป็นรัฐบาลไป และการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัย 14 จังหวัดภาคใต้²³ ที่รัฐบาลได้กระทำด้วยความฉับไวแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วถึง ซึ่งเป็นการบริหารในมรดกนักธุรกิจซึ่งเป็นผลดีอย่างมากและพรรคฝ่ายค้านไม่มีโอกาสจะหาจุดบกพร่องในเรื่องเหล่านี้ได้

²² ร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๘ ฉบับนั้น คือ 1. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ...) พ.ศ.... 2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่...) พ.ศ..... 3. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ (ฉบับที่...) พ.ศ..... 4. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... 5. ร่างพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... 6. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... 7. ร่างพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายการเมือง (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... 8. ร่างพระราชบัญญัติเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการ (ฉบับที่...) พ.ศ..... , ดูรายละเอียดจาก สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารข่าววุฒิสภา (กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2532), หน้า 13-40.

²³ กรมการปกครองได้สรุปความเสียหายจากการน้ำท่วมภาคใต้ เมื่อวันที่ 19-21 พฤศจิกายน 2532 ในจังหวัดภาคใต้ ๑ จังหวัด ประกอบด้วยสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สงขลา บัตตานี นราธิวาส ยะลา สตูล สรุปความเสียหายจากอุทกภัยภาคใต้ (จากกรมการปกครอง) ประชาชนเดือดร้อน 200,732 ครอบครัว จำนวน 1,112,941 คน เสียชีวิต 373 สูญหาย 340 คน บาดเจ็บ 1,889 คน บ้านเรือนเสียหาย 51,626 หลัง ถนนเสียหาย 4,839 สาย สะพานเสียหาย 1,302 แห่ง เหมืองฝายเสียหาย 281 แห่ง โรงเรียนเสียหาย 846 แห่ง วัดเสียหาย 347 แห่ง รวมพื้นที่ถูกน้ำท่วม 5,048,399 ไร่ รวมค่าเสียหาย 4,311.15 ล้านบาท ดูรายละเอียดจาก อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ "เบื้องหลังอุทกภัยมหาอุทกภัยใต้", มติชนสุดสัปดาห์ ๑(11 ธันวาคม 2531) : 11-12.

จากการสัมภาษณ์ นายพิรพันธุ์ พาลุสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดยโสธร
พบว่า การควบคุมคณะรัฐมนตรีโดยผ่านพรรคการเมืองนั้นทำได้ในวงจำกัด จะควบคุมได้เฉพาะ
คณะรัฐมนตรีในพรรคการเมืองของตนเท่านั้น ไม่เลยไปถึงรัฐมนตรีของพรรคร่วมรัฐบาลอื่น²⁴
และบางครั้งนั้นภายในพรรคของตนเองก็ยังไม่สามารถที่จะทำการควบคุมให้มติที่ตกลงในหลักการ
ของพรรค แต่พอถึงขั้นตอนการลงมตินั้นเสียงที่ออกมาจะบิดเบือนจากเจตนารมณ์ดีของพรรคไป
กรณีให้เห็นได้ชัด ผลการลงมติไม่ไว้วางใจนั้นคณะกรรมการประสานงานนั้นทำงานไม่ได้ผล²⁵

หลังจากการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจแล้ว ได้มีการเคลื่อนไหวของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม ซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล กรณีนายชวน
หลิกภัย นายเจริญ คันธวงศ์ ได้เปิดโปงกรณีการเรียกร่องเงิน 5 ล้านบาท เพื่อยกมือให้
คะแนนไว้วางใจ หลดศรีสนั่น ขจรประศาสน์²⁶ โดยผู้ที่ถูกกล่าวหาตกเป็นจำเลย 3 คน คือ
นายหญิง ชำช่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม พรรคกิจสังคม นายสนิท จันทวงศ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม นายชาติรี ศิริยะกิจใหญ่²⁷

24

"สัมภาษณ์ นายพิรพันธุ์ พาลุสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเอกภาพ จังหวัด
ยโสธร 11 ตุลาคม 2532.

25

การแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีมีมติแต่งตั้ง
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ เป็นประธานกรรมการ
ประสานงานสภาผู้แทนราษฎร สำหรับตำแหน่งรองประธานกรรมการและกรรมการและเลขานุการ
ให้แต่ละพรรคไปพิจารณาบุคคลที่เห็นสมควร โดยให้มีผู้แทนพรรคชาติไทย 9 คน พรรคกิจสังคม
6 คน พรรคประชาธิปัตย์ 5 คน พรรคราษฎร 2 คน พรรคสหประชาชาติไทย 1 คน พรรค
มวลชน 1 คน และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายมีชัย ฤชุพันธุ์, ดูรายละเอียดจาก
สยามจดหมายเหตุ 13 (12-18 สิงหาคม 2531): 904.

26

"สนิมการเมือง", มติชนสุดสัปดาห์ 10 (10 กันยายน 2532): 6-7.

27

"ยุบสภา เกมลึกลับครุฑทอการล้างไพ่", มติชนสุดสัปดาห์ 9 (6 สิงหาคม
2532): 8-9.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม กรณีข้อพิพาทนี้ซึ่งจะบานปลาย
ขึ้นมา เมื่อนายประยุทธ์ สิริพานิชย์ ต้องการเสนอญัตติตามมาตรา 82²⁸ เพื่อขับ 2
รัฐมนตรีของพรรคประชาธิปัตย์ คือ นายชวน หลีกภัย และนายเจริญ คันธวงศ์²⁹
นายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ใช้บารมีของคนโดยให้คู่กรณีทั้งหมดและหัวหน้า
พรรคประชาธิปัตย์ หัวหน้าพรรคกิจสังคมได้เข้ามาเจรจาและตกลงกันจึงทำให้ความขัดแย้ง
เรื่องการเรียกร้องเงิน 5 ล้านบาทได้ยุติไป³⁰ พรรคชาติไทยไม่มีคณะรัฐมนตรีคนใดถูกเปิด
อภิปรายไม่ไว้วางใจเลย ทำให้ความเชื่อถือทางการเมืองของพรรคชาติไทยมีสูงกว่าพรรค
การเมืองอื่น³¹

²⁸ มาตรา 82 ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดกระทำการ
อันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อให้วุฒิสภาหรือ
สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย ให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาพได้ มติของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร
ให้สมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา ดูรายละเอียด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2521, (กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2521), หน้า 15.

²⁹ "Prayuth to meet Kukrit over MPs Conflict", The Nation
Vol. 14 (3 September 1989): 1.

³⁰ "PM. patches up coalition rift", The Nation Vol. 14
(7 September 1989): 1.

³¹ "มูบสภาให้ค่ายชาติไทยแผนล้าลึกชอยราชครู", มติชนสุดสัปดาห์ 9 (13
สิงหาคม 2532): 8.

ภายหลังจากการ เปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว ได้มีการสำรวจประชามติของประชาชน เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลในรอบ 1 ปี³² พบว่า คะแนนความศรัทธาของตัวพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับสูงถึงร้อยละ 49.8 ทั้ง ๆ ที่ก่อนดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีคะแนนนิยมอยู่ในกลุ่มท้ายสุดของนักการเมืองระดับหัวหน้าพรรค และประชาชนกรุงเทพมหานคร ให้คะแนนความสำเร็จการบริหารงานรัฐบาลเพียงร้อยละ 60.4 ผลงานทางด้านการเมืองของรัฐบาลในการประคับประคองเสถียรภาพทางการเมือง ร้อยละ 74.1 และจากคำถามที่ประชาชนกรุงเทพมหานคร ประเมินการบริหารงานเฉพาะตัว นายกรัฐมนตรี เห็นว่านายกรัฐมนตรีเป็นผู้ที่รับผิดชอบถึงร้อยละ 72.3 ซึ่งจากผลงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเครื่องที่พิสูจน์ความสำเร็จประการหนึ่งของการบริหารงานแบบประชาธิปไตยของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าปัญหาที่รัฐบาลควรแก้ไขโดยเร็วที่สุดคือปัญหา การทุจริตคอร์รัปชัน มีผู้เห็นด้วยถึงร้อยละ 45.2³³ สำหรับบทบาทของพรรคฝ่ายค้านนั้น ในด้านการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล เห็นว่าดีร้อยละ 69.5 ด้านการตรวจสอบ คอร์รัปชันเห็นว่าดีร้อยละ 59.6 ไม่ดีร้อยละ 3.1³⁴

³² เป็นการสำรวจประชามติของประชาชนที่มีต่อผลงาน 1 ปีของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จัดทำโดยกลุ่มวิจัยนโยบายสังคม โดยมี ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ ดร.วราวิทย์ เจริญเลิศ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับคณะ ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ ประชากร 1,000 ราย ในกรุงเทพมหานคร โดยการสุ่มตัวอย่าง 7 เขต คือ พระนคร พญาไท สีลม บางรัก บางเขน มีนบุรี และคลองจั่น กระทำการสัมภาษณ์ ในช่วง 11-13 สิงหาคม 2532 ได้ข้อมูลมาทั้งสิ้น 990 ตัวอย่าง ดูรายละเอียด "ผลการสำรวจประชามติ" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36(3 กันยายน 2532): 20.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

³⁴ "ธีรยุทธ โพล ล้ำสุด", มติชนสุดสัปดาห์ 10(3 กันยายน 2530): 12.

5.2 การควบคุมจากประชาชน ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศนั้นมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการควบคุมหรือเป็นตัวค้ำประกัน (indicator) ที่จะเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภาคือทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าพิจารณาจากการที่ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตัวแทน (representative) จะพบว่า ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก³⁵ และประชาชนส่วนหนึ่งยินยอมขายสิทธิของตนให้กับผู้สมัครที่มาซื้อเสียงหรือทอดสิทธิ์ให้กับผู้สมัครที่สัญญาจะให้ผลประโยชน์เป็นการตอบแทน จากอดีตในการเลือกตั้ง เมื่อ พ.ศ. 2500 ที่เกินร้อยละ 50 แต่ก็จัดอยู่ในประเภทการเลือกตั้งไม่สุจริตจนประชาชนนิสิตนักศึกษาต้องเดินขบวนประท้วงรัฐบาล และตั้งแต่ พ.ศ. 2526 , พ.ศ. 2529 , พ.ศ. 2531 นั้น สถิติการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนได้สูงขึ้นตามลำดับ เพราะมีความคืบหน้าของระบบรัฐสภา

³⁵ การเลือกตั้งทั้งหมด 17 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2476-2531, 15 พฤศจิกายน 2476 ผู้มาใช้สิทธิ 41.45 % 7 พฤศจิกายน 2480 ผู้มาใช้สิทธิ 40.22% 12 พฤศจิกายน 2481 ผู้มาใช้สิทธิ 35.03% 6 มกราคม 2489 ผู้มาใช้สิทธิ 32.52% 5 สิงหาคม 2489 ผู้มาใช้สิทธิ 34.92% 29 มกราคม 2491 ผู้มาใช้สิทธิ 26.54% 5 มิถุนายน 2492 ผู้มาใช้สิทธิ 24.72% 26 กุมภาพันธ์ 2495 ผู้มาใช้สิทธิ 38.76% 26 กุมภาพันธ์ 2500 ผู้มาใช้สิทธิ 57.50% 15 ธันวาคม 2500 ผู้มาใช้สิทธิ 40.10% 10 กุมภาพันธ์ 2512 ผู้มาใช้สิทธิ 49.16% 26 มกราคม 2518 ผู้มาใช้สิทธิ 47.17% 4 เมษายน 2519 ผู้มาใช้สิทธิ 43.99% 2 เมษายน 2519 ผู้มาใช้สิทธิ 43.90 % 18 เมษายน 2526 ผู้มาใช้สิทธิ 50.75% 27 กรกฎาคม 2529 ผู้มาใช้สิทธิ 61.43% 24 กรกฎาคม 2531 มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 63.56% ที่มา: กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง.

³⁶ แสง รังคนมงคลมาศ, การเลือกตั้ง 22 เมษายน (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522): 9.

การเข้าบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น ได้มีเจตนา
 แน่วแน่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้มีการถ่ายทอดทางทีวี วิทยุ³⁷ ให้
 ประชาชนได้ทราบการบริหารงานทุกขั้นตอนของรัฐบาล เพื่อต้องการสร้างบรรยากาศความ
 เป็นประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2532 เปลี่ยนแปลงตำแหน่ง
 ประธานรัฐสภามาจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

การออกกฎหมายนิรโทษกรรมกบฏ 9 กันยายน 2528 พระราชบัญญัตินิรโทษ
 กรรมแก่ผู้กระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ภายในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา
 และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการร้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2532

³⁷ นับเป็นเวลา 19 ปีมาแล้ว ที่ได้มีความพยายามหลายครั้งหลายหน จากบรรดา
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะผลักดันให้มีพระราชบัญญัติการถ่ายทอดการประชุมสภา แต่ก็ไร้ผล
 นายสุวิทย์ คุณกิตติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น พรรครวมไทย พร้อมด้วยคณะ ได้
 เสนอร่างพระราชบัญญัติการถ่ายทอดการประชุมสภาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนรับทราบถึง
 ความเป็นไปของสภา ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้รวดเดียว
 3 วาระ และมติเห็นชอบ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 4/2531 สมัยสามัญ เมื่อ
 วันที่ 31 สิงหาคม 2531 ประเทศที่ไม่มีการถ่ายทอดเสียง สหราชอาณาจักร บังกลาเทศ
 คาเมรูน ลิเชนสไตน์ ประเทศที่ไม่มีการถ่ายทอดเสียงสดทุกครั้ง ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์
 โคสตาจิกา เวียดนาม เกาหลี ยูโกสลาเวีย เซกโกสโลวาเกีย เยอรมันตะวันออก
 นอร์เวย์ ประเทศที่มีการถ่ายทอดเสียงแบบตัดต่อเป็นประจำ หลายประเทศถ่ายทอดสดเป็น
 ครั้งคราว เช่น ออสเตรเลีย บราซิล มัลกาเวีย เดนมาร์ก ฟิจิ ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส
 เยอรมันตะวันออก ฮังการี อินเดีย ฯลฯ ประเทศที่มีการถ่ายทอดเสียงแบบตัดต่อเป็น
 บางครั้ง เช่น เบลเยียม จอร์แดน เซมเบีย ประเทศที่มีการถ่ายทอดเสียงเฉพาะพิธีการ
 เช่น อาร์เจนตินา แคนาดา สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีการถ่ายทอดเสียงการประชุม
 ใหญ่ แต่สามารถถ่ายทอดเสียงการประชุมคณะกรรมาธิการได้โดยความยินยอมของคณะกรรมาธิการ
 อูรายละเอียด, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, "การถ่ายทอดการประชุม" เอกสารข่าวรัฐสภา
 14(16 กันยายน 2531): 28-44.

การออกพระราชบัญญัติปิดป่าและการออกพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน การออกพระราชบัญญัติแรงงานต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อการตั้งประชาชนเข้ามาสู่ระบบการเมืองทั้งสิ้น

จากการเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐบาลเมื่อวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2532 นั้นทำให้การบริหารงานของรัฐบาลถูกพรรคฝ่ายค้านทำการเปิดโปง และอภิปรายในทางแง่ลบโดยพยายามใช้หลักฐานมาแสดง ให้ประชาชนได้ทราบและ เป็นผู้วินิจฉัยตัดสินปัญหา แม้การอภิปรายบางครั้งจะนอกเรื่องนอกรายกประวัติส่วนตัวมาโจมตี หรืออ้างอิงโจมตีในระยะเวลาที่ไม่ถูกต้องบางครั้งกล่าวอ้างไปถึงรัฐบาลชุดก่อน หรือบางคนพูดแล้วไม่มีเนื้อหาสาระอะไร แต่ประชาชนก็ไม่ได้รังเกียจ ยังสนใจที่จะฟังการอภิปรายนั้นให้จบ จากกรณีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ แม้ว่า การอภิปรายได้สิ้นสุดไปแล้ว³⁸ เนื่องจากได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนน 186:89³⁹ ซึ่งได้คะแนนเสียงความไว้วางใจต่ำกว่าคนอื่นมาก ทำให้นายชวน หลีกภัย และ ดร.เจริญ คันธวงศ์ แห่งพรรคประชาธิปัตย์ ได้เปิดเผยว่ามีการเรียกร่องขอเงินค้ำยกมือให้ความสนับสนุน จนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลคือพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคกิจสังคม⁴⁰ เรื่องการเรียกร่องเงิน ถึงแม้จะมีการพิสูจน์ให้แน่ชัดลงไปว่าจริงหรือไม่นั้นก็ตาม แต่ทำให้ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตกต่ำลงไปมาก และทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลสั่นคลอนลงไปด้วย เมื่อมีการสนับสนุนต้องการพิสูจน์ว่าผู้ใด เป็นฝ่ายผิดกันแน่ในกรณีนี้ ก็ต้องมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันโดยอัตโนมัติ เพื่อพิสูจน์ว่ามีการ เรียกร่องเงิน เพื่อแลกกับการ

³⁸ แม้การอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรเสร็จสิ้นไปแล้ว พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ยังได้ชี้แจงข้อกล่าวหากรณีเรื่องมั่ว เรื่องปิดป่าทางสีอมวชนอีกหลายฉบับ ดูรายละเอียด พล.ต. สนั่น ขจรประศาสน์ "บทความพิเศษ เมื่อข้าพเจ้าถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ", มติชนสุดสัปดาห์ 10(1 ตุลาคม 2532): 22-23.

³⁹ ดูรายละเอียดในบทที่ 3, หน้า 59.

⁴⁰ "ภาคแหลกรณี ชวน-เจริญ", มติชนสุดสัปดาห์ 10(17 กันยายน 2532):

สนับสนุนและ เป็นการใช้สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญโดยไม่รับผิดชอบ
เป็นต้น⁴¹

สรุปการควบคุมภายนอกซึ่ง เป็นการควบคุมโดยพรรคการเมืองนั้นไม่ค่อยได้ผล
เท่าที่ควร เพราะพรรคการเมืองไทยขาดระเบียบวินัยในการบังคับให้กระทำตามมติของพรรค
และพรรคการเมืองไทยนั้น ยังยึดถือติดอยู่กับผลประโยชน์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นที่มาของความขัดแย้ง
การควบคุมจากประชาชน โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน ซึ่งยอมรับว่าได้ผลอย่างมากมาในการ
บริหารงานรัฐบาลชุดนี้ ซึ่ง ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า "การพัฒนา
ประชาธิปไตยนั้นจะต้องคำนึงถึง เสียงประชาชนซึ่ง เปรียบ เสมือนเสียงสวรรค์ แต่คำว่าประชาชน
เป็นเสียงสวรรค์นั้นไม่ได้เกิดจากการซื้อหา ไม่ได้เกิดจากการซื้อเสียง"⁴² รัฐบาลพลเอก
ชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นได้แก้ไขมีกฎหมายหลายประการที่กล่าวได้ว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน เช่น
การผ่านพระราชบัญญัติสำคัญหลายฉบับ การเปิดโอกาสให้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจ โดยให้มีการถ่ายทอดเสียงผ่านสื่อมวลชน ซึ่งถือเป็นมาตรการที่เปิดโอกาสให้
ประชาชนควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกทอดหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบในด้านดีต่อการบริหารงาน
รัฐบาลด้วย

5.3 การควบคุมภายนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาลมีผล
กระทบโดยตรงในด้านดีต่อการบริหารงานรัฐบาลที่ เข้ามามีบทบาทแทรกแซงฝ่ายข้าราชการประจำ

จากการศึกษาการควบคุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล ใน
รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พบว่า การควบคุมภายในนั้นมีผลกระทบโดยตรงในด้านดีต่อ
การบริหารรัฐบาลที่ เข้ามามีบทบาทแทรกแซงฝ่ายข้าราชการประจำ

⁴¹ กระทบ ทองธรรมชาติ, "สภาผู้แทนราษฎรในระบบการปกครองของไทย",
สังคมศาสตร์ 8 (มกราคม 2514): 14-15.

⁴² "สัมภาษณ์พิเศษ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน", ผู้นำธุรกิจ 32 (สิงหาคม 2532):
27-28.

นอกจากนั้นยังพบว่า การควบคุมภายนอก ซึ่งมาจากประชาชนนั้น มีอิทธิพลของสื่อมวลชนที่สามารถสะท้อนภาพจน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นมติหลัก ๆ ภายในสังคม (public opinion) เป็นแนวทางที่กำหนดการบริหารงานของรัฐบาลอีกทอดหนึ่ง

แต่ทั้งการควบคุมภายนอกและภายในนั้นมีอิทธิพลในด้านดีต่อการบริหารงานรัฐบาลทั้งสิ้น เพราะรัฐบาลนี้ยอมรับแนวทางที่มาจากประชาชน บางครั้งกว่าจะตกลงในปัญหาความขัดแย้งนั้น ๆ ต้องอาศัยเสียงจากประชาชนเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ การควบคุมในวันที่มีการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เมื่อวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2532 นั้น ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการบริหารงานรัฐบาล แต่เป็นผลกระทบในด้านดีที่ได้มีการปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ มีความรับผิดชอบรัดกุม ดูแล นโยบายภายในกระทรวงด้วยความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเดิม จากระบบการเมืองไทยแต่เดิมนั้น ในการบริหารงานนั้นย่อมมีความผิดพลาดเป็นธรรมดาการบริหารงานในช่วงแรกนั้นได้มีการ เปิดอภิปรายทั่วไป รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสันติ ชัยวิรัตนะ ได้กระทำการในสิ่งที่รัฐมนตรีไม่พึงประพฤติ โดยใช้ตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่เป็น เครื่องเอื้ออำนวยในการขูดเจาะม็อบบาดาล ถนนลาดปลาเค้า ตำบลจระเข้บัว อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร แต่การอภิปรายครั้งนี้ก็ผ่านธรรมดาเป็นเพียงแค่ตักเตือนเท่านั้น เพราะรัฐบาลเพิ่งจะบริหารงาน ต่อมาเมื่อรัฐบาลบริหารงานมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เริ่มสอดส่องว่ารัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ บริหารงานผิดพลาดสร้างความขัดแย้ง และบางส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย และบางกระทรวงมีการ سوءเจตนาในทางประพฤตินิยมเป็นที่มาของการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะรัฐบาลขูดนี้มาจากพรรคชาติไทย เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเต็มไปด้วยพ่อค่านายทุน ขมขัยทางธุรกิจอยู่ในพรรคมากมายซึ่งเป็นที่วันวิดกกันอย่างมากมาย การปลดคณะกรรมกรภายในกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งนิยมกระทำกัน⁴³ ได้ก่อให้เกิดคำวิพากษ์วิจารณ์จนเกิดมีการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

⁴³ ก่อนหน้ามีการบริหารงานของรัฐบาลขูดนี้ มีการปลดคณะกรรมกร 2 คณะกรรมกร คือ นายเฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีได้ปลดบอร์ดี การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และปัญหาการบริหารงานในองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้ปลดบอร์ดีกระทรวงวิทยาศาสตร์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ดูรายละเอียด "แผนเหนือเมฆ" มติชนสุดสัปดาห์ 9 (19 กุมภาพันธ์ 2532) : 8-9. และ "เฉลิม อยู่บำรุง เส้นทางเดินเพเลียดหรือที่รัก" มติชนสุดสัปดาห์ 9 (16 กรกฎาคม 2532) : 12.

วางใจ หลังจากที่มีการอธิบายได้สิ้นสุดลงการปลดคณะกรรมาการต่าง ๆ ก็ได้ทำด้วยความ
รอบคอบรัดกุมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมและเป็นที่น่าสังเกตการวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของ
รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไปด้วย

2. ความชัดเจนของระบบพรมแดนของการเมืองกับระบบราชการ เริ่มมี
มากขึ้น เมื่อมองจากสภาพการณ์ข้างนอกจะพบว่าระบบทุกระบบจะมีเส้นกันพรมแดน โดยเฉพาะ
การเมืองนั้นจะมีเส้นกันพรมแดนระหว่างระบบข้าราชการ และระบบทหาร ทุก ๆ ระบบจะมี
เส้นกันพรมแดนเสมอ เช่น การศึกษาบัจจัยกำหนดการแทรกแซงทางการเมืองของทหารนั้น
แวลซ์ และ สมิทซ์ ได้กำหนดบัจจัยของทหารที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างทหารและพลเรือน
โดยมีบัจจัยการกำหนด ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคม ความ
เข้มแข็งของสถาบันพลเรือน โดยเฉพาะสถาบันพรรคการเมือง ความเข้มแข็งของสถาบันทหาร
และอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้นำทหาร และเส้นกันเขตแดนระหว่างสถาบันทหารกับกลุ่ม
สังคมอื่น ๆ⁴⁴ ในเชิงเปรียบเทียบระบบอื่นก็เช่นกัน โดยทั่วไปแล้วการแบ่งแยกพรมแดน
ระหว่างการเมืองและระบบการบริหารงานราชการนั้นมิใช่เรื่องที่จัดการทำได้เสมอไป แต่
สำหรับในการเมืองไทยนั้น มีบ่อยครั้งที่พบว่าระบบการเมืองได้เข้าแทรกแซงการบริหารราชการ
ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ทางการเมือง ถ้าเมื่อใดที่ความสมดุลย์ของระบบเสียไป
จะเกิดการแทรกแซงขึ้นเป็นธรรมดา กรณีที่เห็นได้ชัดเจน ความขัดแย้งของกระทรวงมหาดไทย
ในการแต่งตั้งผู้นำระดับบริหารภายในกรมการปกครอง⁴⁵ หรือกรณีของกรุงเทพมหานคร
ซึ่งผู้ว่าการกรุงเทพมหานครขัดแย้งกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เช่น ในเรื่องการ
ประมูลสร้างโรงกำจัดขยะซอยอ่อนนุช ซึ่งบริษัททีแอนด์ซี วัสดุจอยเวนเจอร์ อยู่ในเงื่อนไข

⁴⁴Claude Welch and Arthur Smith, Military Roles and Rules,
(Mass: Duxbury Press, 1974), p. 1-4.

⁴⁵"ปีกจิวคอยพบประมาณ เคลียร์ ดั่งปลัดมหาดไทย", มติชน 12(31 สิงหาคม
2532): 1, 21.

ชนะการประกวดราคา เพราะเสนอราคาประกวดต่ำ แต่ทางกรุงเทพมหานครเห็นว่าราคา
 ยังสูงเกินไป ประกอบกับทราบมาว่าทางบริษัทมีฐานะการเงินไม่ดี จึงสั่งยกเลิกการประกวด
 ราคา และกำหนดให้มีการประมูลใหม่ ทางบริษัทไม่ยินยอม พร้อมกันนำเรื่องฟ้องศาล และเข้า
 ร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อพลตำรวจตรี ประมวล อติเรกสาร⁴⁶ และอีกกรณีเป็นเรื่องการ
 แต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานครซึ่งว่างมานาน ผู้ว่าการกรุงเทพมหานครต้องการจะแต่งตั้ง
 ปลัดกรุงเทพมหานคร แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พลตรีประมวล อติเรกสาร ได้ใช้
 วิธีเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุมวันที่ 19 กันยายน 2532 ระบุ
 การแต่งตั้ง ให้แต่งตั้งภายหลังจากการสิ้นสุดตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพราะ
 จะมีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2532 นี้⁴⁷ กรณีนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่ารัฐบาล
 ขัดขวางการกระจายอำนาจบริหารการปกครองท้องถิ่น ซึ่งถือว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็น
 รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๓. รัฐบาลเริ่มมีการบริหารงานที่รับฟังเสียงประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของ
 ประเทศมากขึ้น ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ภายหลังจาก
 การเลือกตั้งมาแล้ว ซึ่งในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2531 มีประชาชนมาเลือกตั้งร้อยละ 63.56
 ซึ่งมากกว่าในอดีต และรัฐบาลชุดนี้มาจากการเลือกตั้ง การมีนโยบายถ่ายเทเสียงทั้งวิทยุ
 กระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ เป็นการดึงมวลชนเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะ
 ทางด้านหนังสือพิมพ์นั้นมิอิสระเต็มที่ที่จะเสนอบทบาทหรือสอนให้ประชาชน เรียนรู้เข้าใจบทบาท

⁴⁶ "แผนเหนือเมฆมหกรรม รุมทึ้ง จำลอง", ยุติชนสุดสัปดาห์ 10 (3 กันยายน 2532): 8-9.

⁴⁷ ตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานครว่างมา 1 ปีกว่า และพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้
 เสนอแต่งตั้งคุณศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ ซึ่งรัฐมนตรีมหาดไทยเห็นว่าไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
 พลตรีจำลองจึงได้เสนอคุณศรี ภาวภูตานนท์ แต่ก็ได้รับการปฏิเสธอีกครั้ง ดูรายละเอียด
 "บทวิเคราะห์การไม่แต่งตั้งปลัด กทม.", สยามรัฐ 40 (23 สิงหาคม 2532): 3.

ทางการเมือง การดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการเสนอข่าว โดยเฉพาะกรณี นำท่วมภาคใต้ ซึ่งอุทกภัยได้ทำให้ประชาชนล้มตาย บ้านเรือนเสียหาย มีส่วนทำให้ร่าง พระราชบัญญัติปิดป่าของรัฐบาลผ่านได้ด้วยความสะดวกสบายทั้ง ๆ ที่มีนายทุนเสียผลประโยชน์มากมายแต่ไม่อาจสู้มติมหาชนที่สนับสนุนกฎหมายฉบับนี้ให้ผ่านรัฐสภาไปได้ และการเปิดอภิปราย ทั่วไป 2 วัน 2 คืน นั้นมีประชาชนติดตามรับทราบการบริหารงานของรัฐบาลมากขึ้น เป็นการ ดึงมวลชน เข้าสู่ระบบการเมืองโดยไม่รู้ตัว

นอกจากนี้แล้วการบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้ได้ยอมรับทั้งเสียงจาก ประชาชนเช่นกรณีการจะออกกฎหมายคืนทรัพย์สินแก่จอมพลถนอม กิตติขจร⁴⁸ แต่เมื่อรัฐบาล ได้รับฟังเสียงส่วนใหญ่เป็นการสวนทางกับความต้องการของประชาชนรัฐบาลจะระงับทันที อีกกรณีหนึ่งการที่นิสิตนักศึกษา เรียกร้องขออนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กรณี 16 ตุลาคม 2514 นั้น นักศึกษาขอเงินคืน 4 ล้านบาทที่ริบไปสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีมติจากคณะรัฐมนตรีสั่งกระทรวงการคลังตรวจสอบเงินบริจาค 4 ล้าน เพื่อสร้างอนุสาวรีย์ต่อไป โดยให้หน้าที่การสร้างเป็นความรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษา⁴⁹

⁴⁸ การยึดทรัพย์สินของจอมพลถนอม กิตติขจร และภรรยา จอมพลประภาส จารุเสถียร และภรรยา และ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร และภรรยา ให้ตกเป็นของรัฐเป็นไปโดย คำสั่งนายกรัฐมนตรี (นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ที่ สสร.๓๑/2517 วันที่ 1 สิงหาคม 2517 เพราะฉะนั้นการคืนทรัพย์สินให้จอมพลถนอม กิตติขจร และคณะก็ต้องมีการออกพระราชบัญญัติคืน ทรัพย์สิน แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้เข้าประชุมผ่านสภาผู้แทนราษฎร ข่าวเกิดวิวาทหลวง สื่อมวลชนก่อน และรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย กลับล่า โดยไม่ยอมให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติคืนทรัพย์สินแก่จอมพล ถนอม อูรายละเอียด "คืนทรัพย์สินจอมพลถนอมแก่ปัญหาการบ้านหรือการเมือง" สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ๓๖(๑ กรกฎาคม 2532) : 10-11.

⁴⁹ "PM. asks: Where is the money collected for Oct 14 monument." The Nation Vol. 14 (7 October 1989) : 2.

4. ระบบการเมืองไทยได้พัฒนาความเป็นประชาธิปไตยไปอีกขั้นตอนหนึ่ง จากคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวว่า

รัฐบาลนี้มาจากการเลือกตั้ง เป็นส่วนใหญ่ และการเลือกตั้งนั้นเกิดขึ้นได้เพราะ การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่รัฐบาลต้องรักษาไว้ให้ได้ก็คือประชาธิปไตย ประชาธิปไตยนั้นถูกต้องอย่างยิ่งอยู่แล้ว และบริหารราชการแผ่นดินไปตามนั้น โดยการควบคุมของสภาผู้แทนราษฎร เป็นการปกครองที่ปลอดภัยที่สุดและดีกว่าจะปล่อยให้ ชะตากรรมของบ้านเมืองตกอยู่ในอุ้งมือของผู้กุมอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียง กลุ่มเดียว ซึ่ง เอาจริง เข้าก็มียุทธศาสตร์ที่แย่งอำนาจกันด้วยอำนาจหน้าที่แต่ละกลุ่มมีอยู่จนบ้านเมือง แทบจะพินาศไปก็หลายครั้งหลายหน⁵⁰

ถ้าเปรียบเทียบกับในช่วงรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ บริหารประเทศโดยชัดกับหลักการ ประชาธิปไตยอย่างมาก ตั้งแต่การขาดความชอบธรรมในการขึ้นสู่ตำแหน่ง และไม่มีการ ถ่วงทอดเสียงการประชุม การเปิดอภิปรายทั่วไปทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์เลย การเปิดอภิปราย แต่ละครั้งในสมัยนั้นก็ทำได้ยากลำบากมาก แต่ในยุคของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เห็นว่าการ เปิดอภิปรายทั่วไป เป็นเรื่องที่ปกติธรรมดา เป็นฝ่ายค้านที่จะตรวจสอบรัฐบาล⁵¹ นอกจากนั้น แล้วนโยบายอื่น ๆ ของรัฐบาลอีกหลายประการที่สนับสนุนการ เปิดกว้างที่นำไปสู่การพัฒนา ระบอบ ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ประเทศไทยได้รับการพัฒนาประชาธิปไตยขึ้นอย่างมากมาย คำว่า ประชาธิปไตยครึ่งใบ สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ หายไป ประชาชนคนไทยได้เรียกร้อง ประชาธิปไตยมานานและได้รับการตอบสนองมาเรื่อย จนในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เราได้ ประชาธิปไตยมาแล้วซึ่งจะ เกื้อกูลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปด้วยความสะดวกและคล่องตัว ยิ่งขึ้น⁵²

⁵⁰ "หนึ่งมีที่ผ่านไป", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36 (20 สิงหาคม 2532): 21.

⁵¹ "ปาฐกถาของฝ่ายค้าน บัณฑิต", ไทยรัฐ (31 มีนาคม 2532): 3.

⁵² "ปัญหาไวแก้มปัญหา 5 นาที ประชาชนอยู่ดีมีสุข", สยามรัฐ 40 (16 ตุลาคม 2532): 1, 2.

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้รัฐบาลชุดนี้จะเป็นรัฐบาลผสม ที่มาจาก 6 พรรคการเมืองก็ตาม ลักษณะการบริหารงานที่เป็นไปด้วยความฉับไวในการแก้ปัญหา และการเปิดโอกาสเสรีให้มีการควบคุมรัฐบาลได้ทั้งในสภาผู้แทนราษฎร และนอกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งปรากฏให้เห็นว่าส่งผลกระทบต่อการบริหารงานรัฐบาลในด้านที่วัดภูมิและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม เพราะคณะรัฐบาลได้ทราบปัญหาข้อเท็จจริง เปรียบเสมือนการส่งกระจกเงา ซึ่งมีโอกาสที่จะแก้ไขจุดบกพร่องของตนเอง ได้โดยถูกต้องตามระบบประชาธิปไตย

ในตอนต่อไปจะได้สรุปการพิสูจน์สมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ที่ได้เสนอมาดังแต่ มทที่ 3-5 และนอกจากนั้นยังได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหายของรัฐบาล ชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ให้ได้อยู่รอดตลอดครบ เทอมอันจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลไปในอนาคต ภายหน้า

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย